

El treball és un dret, no un privilegi

Al gener va arribar la reforma laboral, al febrer la xifra rècord d'atur i al març la vaga general. Des que ha començat l'any 2012 el treball s'ha convertit en un dels protagonistes de l'actualitat. Aquest creixent protagonisme s'inicia amb la progressiva destrucció d'ocupació que acompanya l'esdevenir de la crisi i que es consolida amb la voluntat de canviar les regles de joc a favor d'una part dels agents socials. En plena època de bonança econòmica, el treball es donava per descomptat fins al punt que emergien propostes com la renda bàsica, que plantejava la possibilitat de viure bé sense treballar. Amb la crisi econòmica que s'inicia l'any 2007, el treball es converteix en un bé escàs cada vegada més preuat per a bona part de la ciutadania. El treball s'ha tornat a situar al centre de l'agenda política i social: els governs tenen el repte de crear ocupació i la ciutadania el desig de conservar el lloc de treball. Les expectatives generades entorn del treball són de tal abast que des de moltes instàncies es considera un privilegi. ¿Fins a quin punt el dret al treball es pot convertir en un privilegi?

El primer argument en contra d'aquesta equiparació és el relatiu a les diferències irreconciliables que existeixen entre un dret i un privilegi. Segons l'Institut d'Estudis Catalans, el dret és la facultat d'exigir allò que la llei o l'autoritat estableix a favor nostre, mentre que el privilegi és un avantatge excepcional concedit a algú. El dret empara la majoria, el privilegi allibera la minoria. De fet, tal com estableix la norma, el privilegi relacionat amb el treball sempre s'ha relacionat amb l'exempció i no amb la facilitat d'accés. Només cal recordar l'article 35.1 de la Constitució espanyola, on es reconeix que "tots els espanyols tenen el deure de treballar i el dret al treball, a la lliure elecció de professió o ofici, a la promoció a través del treball i a una remuneració suficient per satisfer les seves necessitats i les de la seva família sense que en cap cas es pugui fer discriminació per raó de sexe". Per tant, el dret al treball només es podria convertir en privilegi si abans es deixés de considerar un dret. Malgrat que la Constitució ha resultat menys intocable del que al-

SARA MORENO

SOCIÒLOGA

aconseguir fites com la regulació de la jornada laboral, uns salaris mínimament dignes o vacances pagades anualment, entre altres. En un context de crisi econòmica, el cost laboral de considerar el treball com un privilegi és molt elevat. Bàsicament, perquè pot permetre que es justifiqui la pèrdua de bona part dels drets laborals adquirits durant el darrer segle. Només cal pensar en la quantitat de persones que el dijous 29 de març no varen fer vaga per por de

perdre la feina, la quantitat de persones que treballen hores extres sense cobrar per por de perdre la feina (un 50%, segons l'últim informe Randstad) o la quantitat de persones que accepten retallades i congelacions salarials per por de perdre la feina.

Finalment, si el treball és un dret i no un privilegi que es justifica a ell mateix, cal pensar que les relacions socials que implica tota relació laboral no es poden construir sobre la base de la desigualtat. I en aquest sentit, l'abaratiment de l'acomiadament de la nova reforma laboral és menys preocupant que els canvis que planteja en la negociació col·lectiva. La creació d'ocupació ha estat el pretext ideal per introduir transformacions substancials que despullen el dret al treball a la mínima expressió i deixen orfes de drets laborals les persones treballadores.

Les societats occidentals han experimentat molts canvis d'ençà de la Revolució Industrial, quan el treball remunerat es va convertir en l'eix central sobre el qual s'organitza la societat. Però l'abast d'aquests canvis no ha estat suficient per situar en un segon pla la centralitat del treball, i menys encara en un context d'adversitat econòmica. Darrerament s'ha parlat molt de les línies vermelles en matèria de drets socials: són les que no es poden traspasar si es vol garantir un mínim de condicions de vida en la societat del benestar. No és casualitat que l'ocupació, a diferència de la salut, l'educació i les pensions, no formi part d'aquestes línies vermelles. Malgrat que la Constitució considera el treball un dret, n'hi ha que preferirien que fos un privilegi. De nou, sembla que existeixen poders interessats perquè la majoria competeixi pels recursos escassos: mentre aquesta majoria es baralla per aconseguir una feina, la minoria canvia les regles de joc de les relacions laborals.

gunes veus havien defensat, molt haurien de canviar les coses per suprimir l'article 35.1.

En segon lloc, si es parteix de la idea que legalment el treball continua sent un dret, cal recordar que els drets no són finalitats en si mateixes sinó condicions que han de garantir un mínim de qualitat de vida. L'ocupació no és el fi sinó el mitjà. És a dir, tenir treball remunerat en un context social en què escasseja l'ocupació no pot justificar en cap cas unes males condicions laborals. Des dels inicis de la industrialització han estat necessaris molts anys de lluita i reivindicació en defensa dels drets de les persones treballadores per

S'estan perdent els drets laborals adquirits durant el darrer segle. Només cal pensar en la quantitat de gent que no van fer vaga per por de perdre la feina